
Småanmärkningar

Author(s): K. Wicksell

Source: *Ekonomisk Tidskrift*, Årg. 19, häft 11 (1917), pp. 381-386

Published by: Wiley on behalf of The Scandinavian Journal of Economics

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/3437885>

Accessed: 25-06-2016 21:34 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at
<http://about.jstor.org/terms>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

The Scandinavian Journal of Economics, Wiley are collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Ekonomisk Tidskrift*

Småanmärkingar.

Undervärdet på danska kronor. Professor Cassels reflexioner öfver detta ämne i septemberhäftet af tidskriften synas mig i det hela riktiga och slående, dock förbigår han en del saker, som också torde ha sin stora betydelse, särskildt de *danska exportförbuden*. Hade vi å ömse sidor fri samfärdsel, så är det ju otänkbart, att priset på en och samma vara, åtminstone i gränsdistrikten, skulle kunna stå i något annat förhållande i Sverige och Danmark, än som just motsvarar den relativa kursen på svenska och danska betalningsmedel; handels- och betalningsbalansen mellan de båda länderna må ställa sig hur den behagar. Ja, hade vi fortfarande ren guldmyntfot såsom före kriget, borde prisen t. o. m. bli praktiskt taget alldeles lika, ty om en varulast kunde säljas till högre pris i Malmö än i Köpenhamn, och införseln vore fri, hvarför skulle den icke föras till den plats, där den betalades bäst? Men annorlunda blir förhållandet, om *hinder* å endera sidan uppresas mot den fria samfärdseln. Antag för ett ögonblick, att Sverige hade under kriget åsatt *tull* på de danska varorna, hvaremot ingen sådan tull införts i Danmark, så är det ju klart, att de svenska exportvarorna skulle komma att säljas ungefär lika billigt i Danmark som i Sverige, under det att de danska exportvarorna, om de öfver hufvud fortfarande kunde importeras till Sverige, måste stå så mycket högre i pris i Sverige än i Danmark, som motsvarade tullens hela belopp (om differensen delvis uppnåddes genom en *pris-sänkning* på dessa varor i Danmark, är för vårt resonemang likgiltigt). I den mån åter de danska varorna på grund af tullen icke alls kunde införas till Sverige, skulle denna i alla fall åstadkomma en betydlig förskjutning uppåt af prisen på motsvarande varor i Sverige.

Följden måste alltså i båda fallen bli en afsevärd *stegring* af den *genomsnittliga svenska* prisnivån jämförd med den danska, och då det alltså nu för att omsätta en viss varumängd i Sverige kräfdes en större mängd sedlar eller andra omsättningsmedel än i Danmark, så skulle, äfven under bibehållande af guldmyntfoten och myntunionen i deras renhet samt under antagande, att det metalliska guldet bevarat sin köpkraft oförändrad, och att varumängden i båda länderna förblifvit ungefär lika stor som förut,

sedelmängden i Sverige nödvändigtvis något ökas, i Danmark åter antagligen något minskas, om jämvikt i penningväsendet och paritet i växelkurserna skulle kunna äga rum. Sättes åter myntunionen ur kraft, och inflation af valutan i båda länderna vidtager, såsom faktiskt skett, så kan — och det är just detta förhållande jag här ville understryka — under ofvan gjorda förutsättning denna inflation mycket väl vara *större* i Danmark än i Sverige, och de danska sedlarna alltså sjunka i värde mot de svenska, *utan* att likväl sedelmängden och varuprisnivån i Danmark, jämförd med förhållandet vid krigets början, behöfver ha ökats mera än, eller ens lika mycket, som den svenska.

Några importtullar ha icke äsatts i Sverige under kriget, tvärtom vissa tullar suspenderats, men i samma riktning som de här förutsatta tullarna, blott ännu starkare, verka motsidans *exportförbud*. Får man alltså antaga, hvilket torde vara fallet, att exportförbuden i Danmark äro strängare och licenser från dem svårare att utverka, än i Sverige i fråga om de varor, som i regeln utföras till Danmark, så skulle häri ligga en mycket enkel förklaring till det faktum, som synes ha förbryllat en författare i Kommersiella meddelanden, nämligen att sedelmängd och sannolikt varuprisnivå ökats *mindre* i Danmark än i Sverige och *dock* de danska sedlarna äro undervärdiga mot de svenska. Se uppsatsen om Växelkurserna i häftet för 31 oktober d. å. Författaren af denna uppsats nödgas här, tvärtemot hvad han gör ifråga om öfriga länder, tillgripa »handels- och betalningsbalansens ställning» såsom förklaringsgrund, men detta är, såsom af det ofvan sagda torde framgå, onödigt och sannolikt positivt oriktigt.

Att märka är ju för öfrigt, att, såsom Cassel flera gånger framhållit, de danska sedlarna ingalunda äro i vanlig mening deprecierade utan tvärtom i hög grad *apprecierade* d. v. s. värda *mera* metalliskt guld, än de normalt representera och guldmynten faktiskt innehålla. Ännu långt mera är detta dock fallet med de svenska sedlarna, hvarill orsaken väl närmast får sökas i vår riksbanks och den danska nationalbankens olika guldinköpspolitik. Vore detta icke händelsen, så är det svårt att förstå, hvarför man icke skulle införskrifva metalliskt guld till Danmark och, med vederbörligt tillstånd, utföra det till Sverige. Något importförbud för guld existerar ju ännu icke i Sverige, och öfverenskommelsen med hänsyn till bankerna gäller, så vidt jag vet, endast guldmynten, icke metalliskt guld.¹

¹ Det är högeligen att beklaga, att de närmare detaljerna angående tillvägagångssättet vid guldinköpen efter guldspärrningen i februari 1916 icke äro kända. Enligt min mening borde vår riksbank hvarje vecka tillkännagifva det pris, till hvilket den är beredd

Oceanfrakterna. Ofvanstående anmärkningar gå i grunden ut på detsamma, som jag i julihäftet af denna tidskrift framhöll till förklaring af det likaledes paradoxala förhållandet, att växelkurserna mellan England och Förenta staterna fortfarande stå omkring pari, trots den stora skillnaden i stegringen af den engelska och den amerikanska varuprisnivån. Förklaringen skulle enligt min mening ligga i den förmodade olikheten i fraktsatser till och från Europa; men jag måste då beklaga, att jag icke ägde några siffror för att styrka denna hypotes. Sedermera har professor Heckscher haft godheten fästa min uppmärksamhet på, att några dylika siffror verkligen finnas i Kommersiella Meddelanden för februari d. å. Dessvärre gälla dessa siffror dock icke fraktsatserna till och från Förenta staterna utan endast mellan Storbritannien å ena sidan och La Plata samt Egypten å den andra. Emellertid visar det sig, att i båda dessa trader frakterna *till* Storbritannien under kriget stigit ungefär dubbelt så mycket som frakterna *från* Storbritannien, hvilket uppenbarligen går i riktning af det af mig gissningsvis antydda förhållandet. Äfven meddelas där några siffror angående kolfrakterna från England till Sverige samt träfrakterna från Sverige till England. Dessa åter visa en ungefär likformig stegring, till och med något större för de förra. Men i själfva verket torde under de första krigsåren Englands export till Sverige ha varit ungefär lika stor som Sveriges till England, i det som bekant en mycket större del än vanligt af de svenska exportvarorna togo vägen till Tyskland.

Högeligen önskvärdt vore, om mera detaljerade siffror kunde anskaffas beträffande denna sak.

Svar till »Kontorist». För någon tid sedan mottog jag ett brefkort, underteckadt »Kontorist», som vänder sig mot mitt påstående i septembernumret af tidskriften, att en *diskontohöjning* vore ett adekvat medel för att åter nedpressa de oskäligt stegrade varuprisen. Dess innehåll lyder:

Är det ej så, att producenterna, då de genom en kraftigare diskontohöjning börja räkna med sjunkande pris och »minskade vinstchanser», nödgas inskränka produktionen, särskildt de dyrast arbetande företagen, exempelvis

att köpa och eventuellt sälja metalliskt guld, äfvensom de pris, till hvilka den köper och säljer utländska växlar på de stora handelsplatserna, framför allt på Amsterdam såsom den f. n. förmodligen relativt renaste guldplatsen. Detta synes mig i själfva verket vara ett nödvändigt komplement till guldspärningen och upphäfvandet af den fria utmyntningen. Härigenom skulle också den svenska valutans egenskap af att vara apprecierad gent emot guldet på ett otvetydigt sätt komma till uttryck, och en del, som det vill synas, alldeles irrationella valutaspekulationer förebyggas.

anlagda under »dyrtid», och sålunda varuprisen, på grund af minskad tillgång, ånyo stiga eller åtminstone sänkningen motverkas?

Då det torde finnas flera än brefskrifvaren (hvilken f. ö. icke utsatt namn eller adress), som tänka på samma sätt, ber jag att härmed få besvara denna invändning.

Det är hopplöst att resonera i ekonomiska frågor, om man icke får åtminstone provisoriskt *förenkla* dem. För att undersöka den karakteristiska verkningen af en viss ekonomisk faktor måste man så vidt möjligt för tanken isolera den, föreställa sig, att »allt annat förblir lika»; sedan blir det en fråga n:o 2 att afgöra, i hvad mån denna förutsättning icke håller streck, och hvilka modifikationerna den först dragna slutsatsen till följd häraf måste underkastas.

Gäller det alltså att utröna verkningarna af en räntestegring (eller räntesänkning), så bör man i förstounde gå ut ifrån, att samtliga produktions-element: jord, arbete och kapital såväl före som efter förändringen ha full sysselsättning, så att produktionens omfång *icke* lider någon inverkan af den skedda förändringen. Detta torde väl äfven i stort sedt bli fallet, ty då de fysiska villkoren för produktionen: naturkrafterna, arbetskraften och realkapitalet (råvaruförråden, maskinerna m. m.), äro förhanden likaväl efteråt som förut, hvarför skulle man icke producera lika mycket som förut? Bankernas räntepolitik lägger ju ingenting till eller tar något ifrån dessa realia, utom för så vidt en högre ränta kan uppmuntra till sparsamhet och därigenom efter hand öka realkapitalet, en lägre ränta tvärtom. Sistnämnda verkan af räntehöjningen skulle f. ö. i och för sig föranleda till minskad efterfrågan efter (nutids-)varor och därigenom sänka dessas pris.

Det kunde sättas i fråga, om ens en omläggning af produktionen skulle bli följden af en räntestegring, ty om man förutsätter, att produktionen redan iklädt sig sådana former, som åstadkomma den högsta möjliga förrentning af det däri nedlagda kapitalet, borde någon förändring häri icke kunna ske, om än fabrikanterna i och med den höjda räntan finge afstå en större del af sin vinst åt bankerna eller deras insättare. Dock förefaller det af flera skäl sannolikt, att räntestegringen, åtminstone i förstounde, innan råmaterial samt jord- och arbetsprestationer tillräckligt fallit i pris,¹ måste afskräcka från långfristiga företag, så att realkapitalet och

¹ Här förutsättes, att arbetslönerna redan uppnått den höjd, som motsvarar ett ekonomiskt jämviktsläge. Stå de åter, såsom för närvarande torde vara fallet, i genomsnitt betydligt lägre, bör någon ytterligare sänkning af dem icke bli följden af ränte-

arbetskraften i stället i ökadtt mått vända sig till produktionen af nutids-förnödenheter, något som likaledes, genom ökadtt utbud, måste bidraga till att sänka dessas pris.

Men hvad räntestegringen framför allt bör åstadkomma, är utlösandet af en *tendens* till minskad företagsamhet, hvarigenom efterfrågan efter råmaterial samt jord- och arbetsprestationer allttjämt stannar bakom tillgången på dem, så att deras pris, i penningar räknadt — under den i noten här ofvanför gjorda förutsättningen — allttjämt sjunker. Abstrakt sedt skulle denna tendens dock icke föranleda en verklig inskränkning i produktionen, i det sänkningen af produktionselementens pris strax skulle godtgöra — eller rättare *synas* godtgöra — företagaren för den genom räntehöjningen uppståndna förlusten eller minskade vinsten. Först i den mån de af honom framställda produkterna under tiden genom arbetarnas, jordägarnas m. fl. minskade monetära efterfrågan *också* fallit i pris, skulle hans förlust eller minskade vinst bli faktisk och då föranleda en ny press på produktionselementens pris o. s. v. Naturligtvis går icke i verkligheten allting så glatt matematiskt för sig; det är mycket möjligt, att en viss konstant retardering af produktionen kunde bli följden, liksom att en sänkt låneränta kan stimulera till stegrad produktion; men det afgörande är, att en dylik *konstant* faktor icke kan hålla stånd mot krafter, som *oafbrutet* verka i en och samma riktning och *kumulera* sina resultat.

Problemet är tvifvelsutant ganska inveckladt; den grundtanke, som ligger under resonemanget, torde emellertid vara klar nog. Den kan också uttryckas så, att de konkreta penningprisen, i motsats till de särskilda varornas inbördes pris eller bytesvärden, *icke* förete en *stabil* utan allenast en *indifferent jämvikt*. Försöker man godtyckligt stegra eller nedtrycka en särskild varas pris gent emot öfriga varors, så uppstå strax från såväl produktionens som konsumtionens sida krafter, som sträfvä att återställa jämvikten. Icke så med en höjning eller sänkning af den allmänna varuprisnivån, framförallt icke, om den, såsom till sist alltid måste bli fallet, beledsagas af en motsvarande förändring af de samhälleliga inkomsterna. Här kommer motståndet hvarken från produktionens eller konsumtionens utan allenast från *penningens* egen sida. Men sistnämnda motstånd representeras under våra moderna penningförhållanden nästan blott af banklagstiftningen eller bankernas kutymmer, d. v. s. af mer eller mindre rent konventionella agentier.

stegringen, men väl, i fråga om penninglönerna, deras uppåtgående rörelse fördröjas. Samtidigt skulle naturligtvis deras *realvärde ökas* genom prissänkningen.

Kan man nu med de senaste årens erfarenhet för ögonen icke gärna betvifla, att en alltför *villig* bankkredit — t. ex. de lån till en blott nominell räntefot, som centralbankerna under kriget mångenstädes beviljat sina respektiva regeringar — är i stånd att *stegra* varuprisnivån nära nog i hvad grad som helst, så finnes, synes mig, heller ingen anledning att tvifla på, att tillräckligt *stränga* kreditvillkor från bankernas sida skulle ha en rakt motsats effekt och efterhand nedbringa alla pris till hvilken nivå man kunde anse lämpligt. Att man härvid icke bör gå allt för bröstgänges tillväga, är naturligtvis fullt riktigt, men att, såsom somliga, äfven tongifvande nationalekonomer vilja, man *aldrig* borde försöka sänka prisen, sedan den en gång nått en viss höjd, torde icke vara lika omotståndligt; och tar man sig till på köpet anledning att förneka möjligheten af en viss åtgärd, bara därför att man icke vill själfva saken, så har man i hvarje fall gått för långt.

K. Wicksell.

